

فهرست مطالب

پیشگفتار

فصل اول: درست‌نویسی

1. نگارش واکه در ریشه واژه

1-1 واکه‌های بدون تکیه قابل بررسی

1-2 واکه‌های بدون تکیه غیر قابل بررسی

1-3 واکه‌های دگرگون‌شونده

1-4 واکه‌ها پس از حروف صفیری

1-5 واکه‌های بعد از حرف II

1-6 حروف e - ə

1-7 حرف й

2. نوشتار همخوان در ریشه واژه

2-1 همخوانهای زنگ‌دار و بدون زنگ

2-2 همخوانهای تکراری در ریشه و محل اتصال پیشوندها به ریشه

2-3 همخوانهای غیر قابل تلفظ

3. کاربرد حروف بزرگ

3-1 نوشتار حروف بزرگ در ابتدای متن

3-2 نوشتار حروف بزرگ بعد از نشانه‌های نگارشی

3-3 نوشتار اسامی خاص

3-4 نوشتار نام حیوانات و نام انواع گیاهان

3-5 نوشتار اسامی شخصیت‌های افسانه‌ها، قصه‌ها و نمایشنامه‌ها

3-6 نوشتار صفتها و قیده‌های ساخته شده از اسامی اشخاص

3-7 نوشتار اسامی جغرافیایی و عناوین منطقه‌ای - اداری

3-8 اسامی اخترشناسی و نجومی

3-9 اسامی وقایع و دوره‌های تاریخی و دوره‌های زمین‌شناسی

3-10 نام جشنها، جنبشهای مردمی و تاریخهای مشهور

3-11 اسامی مذهبی

3-12 اسامی ادارات، مؤسسات، سازمانها و شرکتهای خارجی

3-13 اسامی اسناد، آثار باستانی و آثار هنری

3-14 اسامی القاب و سمتها

3-15 اسامی نشانها، مدالها و علایم ممیزه

3-16 اسامی آثار ادبی و وسایل ارتباط جمعی

- 3-17 نشانه‌ها و واژگان اختصاری
- 3-18 اسامی خاص
4. جداکننده‌های Ъ و Ь
- 4-1 کاربرد Ъ
- 4-2 کاربرد Ь
5. درست‌نویسی پیشوندها
- 5-1 پیشوندهای مختوم به -3
- 5-2 پیشوندهای - при – пре
- 5-3 واکه‌های Ы و И پس از پیشوندها
6. همخوانها پس از حروف صفیری و И در پیشوندها و پایانه‌ها 50
- 6-1 واکه‌های 0 و e پس از حروف صفیری
- 6-2 واکه‌ها پس از حرف Ц
7. نحوه نگارش اسم
- 7-1 پایانه‌های اسم
- 7-2 پسوندهای اسم
8. نگارش صفتها
- 8-1 پایانه صفتها
- 8-2 پسوندهای صفت
9. درست‌نویسی واژه‌های مرکب
- 9-1 واکه‌های رابط e و o
- 9-2 واژه‌های مرکب بدون واکه‌های رابط
- 9-3 درست‌نویسی اسمهای مرکب
- 9-4 درست‌نویسی صفتهای مرکب
10. درست‌نویسی اعداد
- 10-1 اعداد اصلی، ترتیبی و اعشاری (کسری)
- 10-2 عدد ПОЛ-
- 10-3 نحوه نگارش اعداد در نوشتار
11. درست‌نویسی ضمائر
- 11-1 ضمائر منفی
12. درست‌نویسی افعال
- 12-1 شناسه‌های شخص در افعال
- 12-2 کاربرد حرف Ь در اشکال فعل
- 12-3 پسوندهای افعال
13. درست‌نویسی صفت فاعلی

- 13-1 واکه‌ها در پسوندهای صفات فاعلی
 - 13-2 درست‌نویسی H و HH در صفت‌های فاعلی و مشتقات آن
 14. درست‌نویسی قیدها
 - 14-1 واکه‌ها در پایان قیدها
 - 14-2 قیدهای با حروف صفیری
 - 14-3 قیدهای منفی
 - 14-4 پیوسته‌نویسی قیدها
 - 14-5 نوشتار قیدها با خط تیره
 - 14-6 نوشتار ناپیوسته ترکیبات قیدی
 15. درست‌نویسی حروف اضافه
 - 15-1 نوشتار حروف اضافه با خط تیره
 - 15-2 نوشتار پیوسته و ناپیوسته حروف اضافه و ترکیبها با حروف اضافه
 16. درست‌نویسی حروف ربط
 - 16-1 نوشتار پیوسته حروف ربط
 - 16-2 نوشتار ناپیوسته حروف ربط
 17. درست‌نویسی ادات
 - 17-1 نوشتار ناپیوسته ادات
 - 17-2 نوشتار ادات با خط تیره
 - 17-3 درست‌نویسی He با اسم
 - 17-4 درست‌نویسی ادات نفی He با صفت
 - 17-5 درست‌نویسی ادات نفی He با اعداد
 - 17-6 درست‌نویسی ادات نفی He با ضمائر
 - 17-7 درست‌نویسی ادات نفی He با افعال
 - 17-8 درست‌نویسی ادات نفی He با صفت‌های فعلی
 - 17-9 الف) درست‌نویسی ادات نفی He با قیدها
 - 17-9 ب) درست‌نویسی ادات نفی Ни
- فصل دوم: نشانه‌های نگارشی**
18. استفاده از خط تیره در نوشتن واژگان ندا و نام آواها
 19. درست‌نویسی واژگان بیگانه
 - 19-1 آوانگاری واژگان بیگانه
 20. قواعد انتقال واژه به سطر بعدی
 21. نشانه‌های نگارشی در انتهای جمله یا در محل قطع جمله
 - 21-1 نقطه
 - 21-2 علامت سؤال

- 3-21 علامت تعجب
- 4-21 سه نقطه
22. خط تیره بین اعضای جمله
 - 1-22 خط تیره بین نهاد و گزاره
 - 2-22 خط تیره در جملات ناکامل
 - 3-22 خط تیره آوایی
 - 4-22 خط تیره وصل
23. نشانه‌های نگارشی در جملات دارای اعضای هم‌نقش
 - 1-23 اعضای هم‌نقشی که با حروف ربط متصل نشده‌اند
 - 2-23 متمم‌های هم‌نقش و غیر هم‌نقش
 - 3-23 بدل‌های هم‌نقش و غیر هم‌نقش
 - 4-23 اعضای هم‌نقشی که به وسیله حروف ربط غیر تکراری ...
 - 5-23 اعضای هم‌نقشی که با حروف ربط تکراری ...
 - 6-23 اعضای هم‌نقش جمله که با حروف ربط ...
 - 7-23 کلمات تعمیم‌دهنده با اعضای هم‌نقش جمله
24. نشانه‌های نگارشی با کلمات تکرارشونده
 - 1-24 ویرگول با کلمات تکرارشونده
 - 2-24 نوشتن خط تیره بین کلمات تکرارشونده
25. نشانه‌های نگارشی در جملات دارای اعضای جداشونده
 - 1-25 وابسته‌های هماهنگ و غیر هماهنگ جداشونده
 - 2-25 بدل جداشده
 - 3-25 ظروف جداشده
 - 4-25 مفعول جداشده
26. نشانه‌های نگارشی در جملات دارای اعضای مشخص‌کننده ...
 - 1-26 اعضای مشخص‌کننده جمله
 - 2-26 اعضای توضیح‌دهنده جمله
 - 3-26 اعضای اتصال‌دهنده جمله
27. نشانه‌های نگارشی واژگانی که از لحاظ دستوری اعضای جمله ...
 - 1-27 کلمات و ترکیب واژه‌های معترضه
 - 2-27 جملات معترضه و وارده
 - 3-27 واژگان ندا
 - 4-27 صوت
 - 5-27 واژگان تأکیدی، نفی و پرسشی - تعجبی
28. نشانه‌های نگارشی در جملات مرکب پیوندی

- 28-1 ویرگول در جملات مرکب پیوندی
- 28-2 نقطه ویرگول در جمله مرکب پیوندی
- 28-3 خط تیره در جملات مرکب پیوندی
29. نشانه‌های نگارشی در جمله مرکب پیوندی
- 29-1 ویرگول میان جملات پیرو و پایه جمله مرکب
- 29-2 ویرگول با حروف ربط مرکب وابستگی
- 29-3 نشانه‌های نگارشی در جمله‌های مرکب وابستگی دارای ...
- 29-4 ویرگول در محل برخورد دو حرف ربط
- 29-5 خط تیره در جمله مرکب وابستگی
- 29-6 دو نقطه در جمله مرکب وابستگی
- 29-7 ویرگول و خط تیره در جمله مرکب وابستگی و در جملات ...
30. نشانه‌های نگارشی برای عبارتهایی که جمله پیرو محسوب نمی‌شود
- 30-1 عبارتهای با معنی کامل
- 30-2 عبارتهای مقایسه‌ای

منابع

پیشگفتار

منظور از نشانه‌گذاری، رعایت قواعد سجاوندی و به‌کاربردن علامتها و نشانه‌هایی است که خواندن و در نتیجه فهم درست مطلب را آسان و به رفع ابهامها کمک می‌کند. به این مثال که نمونه‌ای از کاربرد ویرگول است در قالب حکم یک قاضی دقت کنید:

«عفو، لازم نیست اعدامش کنید».

«عفو لازم نیست، اعدامش کنید».

نشانه‌های نگارشی، خواندن درست و درک مطلب را آسان و خطاخوانیهای نوشتار را برطرف می‌کند. علامتهای نگارشی، در نوشته، مانند تابلوهای راهنمایی و رانندگی در جاده است. نبودنش، خطاآفرین است و کاربرد و نصب غلط آنها هم حادثه‌آفرین. علایم به درست خواندن و درست فهمیدن نوشته کمک می‌کند و خواندن را هم آسان‌تر می‌سازد. کاربرد صحیح علایمی همچون نقطه، ویرگول، علامت سؤال، نقل قول، دو نقطه، گیومه و پرانتز از محسنات نوشته است، که در یادداشتهای کوتاه هم باید مقید بود تا آنها را درست به کار برد. البته افراط در علامت‌گذاری در نوشته، از سوی دیگر، عامل خستگی و مانع سرعت در مطالعه است. برای بهتر و صحیح‌تر خواندن متن و نشان‌دادن روابط صحیح و منطقی اجزاء مختلف جمله و فهم مقصود نویسنده یا تغییر لحنهای او علایمی وضع کرده‌اند که به آنها نشانه‌های سجاوندی گویند. توضیح

آنکه: در هنگام سخن گفتن کلمه‌ها با واسطه‌های صوتی به هم می‌پیوندند و به کمک آهنگ و لحن کلام، معنای جمله و ارتباط منطقی اجزاء آن بر شنونده روشن و آشکار می‌شود، لیکن در زبان نوشتار چون خواننده از راه گوش درک مطلب نمی‌کند، ناچار برای بهتر خواندن و فهمیدن باید وسیله دیگری در اختیار داشته باشد، این وسیله همان علامتها و نشانه‌های نگارشی است.

این نشانه‌ها که نشانه‌های نوشتاری هم نامیده می‌شوند نشانه‌هایی هستند که برای آسان‌تر خواندن یک نوشته، بیان یک احساس یا ایجاد دگرگونی در تلفظ واژه‌ها به کار می‌روند. به منظور رساندن منظور و انتقال معنی از زبان گفتار به نوشتار از نشانه‌های نگارشی استفاده می‌شود.

دقت در استفاده از نشانه‌ها

نگذاشتن علامت بهتر از گذاشتن علائم نابجاست. برخی از نویسندگان و ویراستاران در استفاده از علائم، افراط می‌کنند. اما «در کاربرد نشانه‌های سجاوندی امساک ارجح است.» دیگر اینکه نشانه‌های سجاوندی را باید دقیق به کار برد. این دقت در متنهای علمی و تخصصی بیشتر است و نویسندگان و ویراستاران پخته و کارکشته به این علائم توجه فراوانی دارند، چنان‌که درباره «گوستاو فلوبر» گفته‌اند:

تمام صبح را صرف می‌کرد که یک ویرگول را در جای خود قرار دهد و تمام بعدازظهر آن روز را صرف می‌کرد تا آن را بردارد. (از کتاب *انواع ویرایش اثر «ابوالفضل طریقه‌دار»* صفحه: 247)

نشانه‌هایی که برای سهولت خواندن یا افزودن اطلاعات به متن در نوشته‌ها به کار می‌رود، جزئی از نظام گسترده نشانه‌هاست که بشر برای ایجاد ارتباط از آن استفاده می‌کند. نشانه‌ها علائمی ذاتاً بی‌معنی هستند که افراد بشر، برحسب قرارداد و توافق، آنها را معنی‌دار کرده‌اند. ویرگول، نقطه، نقطه ویرگول، علامت سؤال و قلاب بخشی از نشانه‌هایی هستند که در خط به کار می‌روند.

کاربرد این نشانه‌ها در همه زبانهای دنیا یکسان نیست. یعنی این نشانه‌های جهانی، بسته به کاربردشان در رسم‌الخطهای متفاوت، تفاوتهایی با یکدیگر دارند. از طرفی کاربرد نشانه‌ها در رسم‌الخطهای واحد نیز گاه با هم متفاوت است. کاربرد نابجا یا چندگانه نشانه‌ها ممکن است در کار ارتباط اختلال ایجاد کند. یکسان‌سازی کاربرد رسم‌الخط اطلاعات واحدی را به خواننده می‌رساند.

برخی عقیده دارند که وسیله ارتباط آدمیان با یکدیگر، در ابتدا، اشاره‌های دست بوده و این اشاره‌ها ساختاری پیچیده داشته است. الفاظ، به عقیده ایشان، به تدریج جای اشاره را گرفته است. هم اشاره‌های دست و هم الفاظ نشانه‌اند. یعنی افراد بشر با توافق میان خود و برحسب قرارداد حرکات دست و الفاظ را معنی‌دار کرده‌اند.

نشانه‌ها امروزه در همه جا وجود دارد، مانند: علائم راهنمایی و رانندگی، نتهای موسیقی و علائم ریاضی. در نوشتن نیز نشانه‌هایی به کار می‌رود تا خواندن روان یا اطلاعاتی به متن اضافه شود.

کاربرد اصلی نشانه‌ها جداکردن کلمه‌ها، گروه‌ها و جمله‌ها از یکدیگر و مشخص کردن رابطه آنها با هم است. مشخص کردن حالت‌های عاطفی نویسنده و آهنگ کلام و هم معنایی و تعیین ساختار داخلی کلمات برخی دیگر از کاربردهای نشانه‌هاست.

شایان ذکر است که در زبان روسی این نشانه‌های نگارشی در سطح گسترده‌ای به کار می‌رود و تدریس

شانزده ساله اینجانب در دانشگاه تهران و دیگر مراکز آموزشی ایران نشان داد دانشجویان و زبان‌آموزان ایرانی در فراگیری این مبحث مشکل و در کاربرد نشانه‌های نگارشی در زبان روسی اشتباهات زیادی دارند و از آنجا که مطالعه این مبحث به زبان روسی برای همه زبان‌آموزان راحت نیست، مترجمان بر آن شدند که به ترجمه یکی از آثار معتبر دست‌نویس روسی، دیتمار ایلیاشویچ رزنتال - از دست‌نویسان برجسته روس در زمینه کاربرد نشانه‌های نگارشی در زبان روسی - دست زنند تا خدمت کوچکی در یادگیری آسان نشانه‌های نگارشی در زبان روسی به زبان‌آموزان عزیز کشورمان بکنند.

با عنایت به کاربردی بودن بخش اول کتاب *نشانه‌های نگارشی در زبان روسی آقای رزنتال* و مثالهای خوب و بجای آن که به درک درست و صحیح مباحث مورد نظر کمک شایانی می‌کند، مترجمان به ترجمه این بخش بسنده کردند.

مترجمان به منظور سهولت در درک برخی مفاهیم و اصطلاحات کتاب، در پانوشتها توضیحات لازم را ارائه داده‌اند و حتی به برخی کتب علمی دیگر نیز در این زمینه اشاره کرده‌اند.

امید است این اثر ناچیز در فراگیری نشانه‌های نگارشی در زبان روسی در مراکز آموزشی ایران مفید واقع شود و به دانشجویان و زبان‌آموزان کمک کند تا راحت‌تر این مبحث بسیار مهم را در زبان روسی فراگیرند. از همکاری صمیمانه و دلسوزانه آقای ویگن حسن‌زاده، آقای محمدجواد آهسته، خانم راحله براری، خانم کریمووا و خانم قنبری، دانشجویان دوره دکترای آموزش زبان روسی دانشگاه تهران، با مترجمان در ترجمه این کتاب قدردانی و سپاسگزاری می‌شود.